

Lodovico Guicciardini, *Beschrijvingen van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland, Nederlandstalige uitgave uit 1612*

P 288 - 291

Beschrijving van Gent.

Oorsprong van de naam 'Gent'

Gent werd vroeger, volgens sommigen voordat Julius Caesar naar Gallia kwam, *Oduea* genoemd, en volgens anderen *Clarinea*. Ten tijde van Caesar werd het *Gaida* genoemd, naar een versterkte burcht die hij daar zelf liet oprichten, met een tempel ter ere van Mercurius. Op dezelfde plaats staat nu het Gravensteen. De meeste schrijvers en ook het volk in het algemeen menen dat Julius Caesar de stichter van de stad geweest is. Petrarca schreef aan kardinaal Colonna over zijn reis in Hoog- en Nederduitsland onder andere: *Gandavum quoque Iulio conditore superbum vidi.*

P 289

Dat betekent: Ook heb ik Gent gezien, dat zich er op beroept dat het door Julius gesticht is. En Meyer stelt in zijn geschiedenis deze verzen:

*Hanc Clarineam veteres dixere Coloni,
Gorduni, populique, truces coluere Sicambri:
Mercurio Caesar, Christo sacrauit Amandus.*

Het schijnt dat Julius Caesar zelf in zijn *Commentaren* dit volk Gorduni noemt, omdat zij in een plaats vol bossen en wildernissen woonden en onder de heerschappij van de Nervii leefden. Later is de stad Wandt genoemd, naar de Wenden die er meester waren geworden. Daarna werd het door de Fransen Gand, door de Vlamingen Gent, in het Latijn Gandavum en in het Italiaans Guanto geheten.

Ligging, indeling en belangrijke gebouwen

Deze heerlijke stad ligt op 25 graden 45 minuten lengte en 51 graden 24 minuten breedte, in een goede, aangename landstreek, zo'n vier mijlen van de zee. Ze ligt aan drie waterlopen, te weten de Schelde, de Leie en de Lieve. Behalve deze drie telt Gent

ook veel andere stromende watertjes die hier en daar niet ver buiten de stad ontspringen en door de stad lopen. Soms volgen ze hun natuurlijke loop en soms zijn ze door menselijke handenarbeid gevormd. Ze worden in hun afvloeiing geholpen door grote gedolven grachten die langs de Nieuwe Vaart naar de zee stromen, wat erg handig is voor de schippers. Deze Nieuwe Vaart is een grote wijde gracht, onlangs vernieuwd en vergroot. Ze werd, met toestemming van de koning, met zeer veel moeite, arbeid en tegen hoge kosten wel vier grote mijlen ver tot in de Zeelandse zee gebracht, aan de monding genaamd het Sas. Onlangs heeft men met een wonderlijk werk een dijk doorgestoken, zo groot als een eiland, die de uitgang en de ingang van de vaart in de zee belet. Daardoor kunnen middelgrote schepen tegenwoordig uit de zee tot Gent varen langs deze vaart. Samen met kleinere grachten en beken verzekert de vaart ook de afwatering van het lage gebied waar het toestromende water zeer schadelijk was. De stad en de omliggende landen ondervinden hiervan nu veel profijt. Ten opzichte van Gent ligt Antwerpen ten noordoosten, Mechelen ten oosten, Brussel ten zuidoosten en Middelburg in Zeeland ten noordwesten. Alle vier deze steden liggen even ver, te weten tien mijlen. Deze mooie, sterke stad is een van de grootste steden in Europa, met zeer mooie voorsteden; ze kan met Milaan vergeleken worden. De omtrek van de laatste stadsmuren (van binnen gemeten) bedraagt 45.640 Romeinse of Antwerpse voeten, wat iets meer is dan zeven Italiaanse mijlen. Van buiten gemeten bedraagt de omtrek meer dan tien Italiaanse mijlen, wat meer is dan drie inlandse mijlen. Er zijn echter veel lege en onbebouwde delen.

Hier staat een groot en zeer sterk kasteel (het *Castrum Novum*, "Nieuw Kasteel", later Spanjaardenkasteel genoemd), gebouwd in opdracht van Keizer Karel (zoals wij hierna zullen verklaren) op de plaats waar vroeger de abdij van Sint-Bavo stond. De heilige Bavo, geboren in Haspengouw in het land van Luik, heeft hier zijn leven in zaligheid voltooid.

De gebouwen in de stad, zowel kerken als gewone en bijzondere huizen zijn overal prachtig en heerlijk, naar ieders stand. Sommige kerken zijn zeer oud en goed voorzien van goederen en rijkdommen om de kerk zelf en haar dienaren te onderhouden. Binnen de stadsmuren zijn er zesentwintig bewoonde eilandjes, gevormd door waterlopen en grachten. Ook zijn hier achtennegentig grote bruggen, nog afgezien van de kleine, waar grote schepen geladen met koopwaren en ander goederen gemakkelijk onderdoor varen. Men telt hier zes belangrijke watermolens en meer dan honderd windmolens, en nog veel andere molentjes waarvan er een deel door mensen en een deel door paarden bediend worden. Gent telt wel vijftien

kerken, zowel grote als kleine, kloosters, gasthuizen en andere godshuizen, waaronder ook de vier biddende orden aanwezig zijn. Men ziet hier zeer veel mooie en rijke kerken, waarvan de voornaamste Sint-Jan-Baptist is, tegenwoordig Sint-Baafs geheten. Want toen keizer Karel het kasteel had laten bouwen op de plaats waar Sint-Baafs stond, is de abt met zijn monniken in dit convent gaan wonen. Ze blijven in het gebruik van alle jaarlijkse inkomsten van de hele abdij. Door een besluit van de paus is dit Sint-Baafs genoemd en wordt het in brieven, geschriften en op alle andere manieren met deze naam genoemd. De gewone man kon echter moeilijk de oude naam vergeten en bleef het Sint-Jan noemen. Niet alleen is de naam van de kerk veranderd, maar de Sint-Baafsorde is van een abdij een kapittel geworden, en heeft het uiteindelijk gebracht tot een proosdij. Dit college heeft jurisdictie en rechtsgebied over veel dorpen, en bedient het burgerlijk recht en ook het zwaard. In deze kerk werd keizer Karel V gedoopt in het jaar 1500. In dezelfde kerk heeft koning Filips de Orde van het Gulden Vlies gehouden in het jaar 1559. Dit was de tweede keer dat deze Orde te Gent in deze kerk gehouden is, en de drieëntwintigste keer na de instelling van de Orde in het jaar 1429. Te Gent zijn er vijf rijke en machtige abdijen, waaronder Sint-Pieters op de Blandijnberg, een zeer oude en grote abdij. Ze bezit heel veel goederen die jaarlijks inkomsten opbrengen en heeft ook rechtsmacht in het geestelijke en wereldlijke over veel verschillende dorpen en plaatsen.

P 290

Dit vermaarde convent werd gesticht door koning Dagobert van Frankrijk in het jaar 640.

Bijvoegsel.

[En is wederom opgebouwd door Karel de Kale, nadat ze verwoest werd door de Noormannen.]

In hetzelfde convent is er een zeer mooie en voorname bibliotheek, net zoals bij de predikheren, de kartuizers en de Onze-Lieve-Vrouwebroeders¹. De bibliotheken zijn daar degelijk voorzien van goede boeken, die een schat zijn voor deze stad die beter voorzien is van zulke bijzondere dingen dan eender welke andere binnen de hele Nederlanden.

Verder is Gent verdeeld in zeven parochiekerken waarvan Sint-Baafs en Sint-Michiel

¹ Karmelieten.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
Beschrijving van Gent, p. 288-291

de voornaamste zijn. Gent is een burggraafschap. De huidige burggraaf is Maximiliaan van Melun, een ridder van hoge stand en gouverneur van Atrecht in naam van de koning. Ook is Gent het eerste lid en de hoofdstad van Vlaanderen en dus de belangrijkste stad. Meer dan alle andere steden van het land is Gent al sinds lang vervlogen tijden sterk bevolkt en machtig geweest. Maar door moedwillig misbruik van haar macht, door ongeluk en door haar eigen landsheer is de stad menigmaal gestraft en vernederd. Niet lang geleden, in het jaar 1540, heeft keizer Karel V de stad omwille van ongeregelde heden zeer gruwelijk gestraft. Voor zijn eigen veiligheid heeft hij bovendien het voornoemde kasteel laten bouwen.

Over de Gentenaars

De Gentenaars zijn bekeerd tot het christelijke geloof door de preken van Sint-Amandus, bisschop van Tongeren, ten tijde van koning Dagobert van Frankrijk rond het jaar 638.

Zij hebben onder andere veel mooie en loffelijke voorschriften en voorzieningen voor scholen en oefeningen, ook om een grote menigte arme lieden te voeden en godvruchtig te onderwijzen. Om de grootsheid van de stad te onderstrepen houdt men hier leeuwen, beren, lynxen en andere vreemde wilde dieren ².

De inwoners zijn hier zeer beleefd, bekwaam, zedig, fatsoenlijk en moedig. Deze stad heeft veel zeer edele en oude huizen of geslachten, zoals Bette, Borluut, Sersanders, Rym, Damman, de Grutere, Utenhove, Vaernewijk, Hembyse, van Caudenhove, van Cauwerburch, van der Camere, Triest, van den Eekhoute, de Baenst, de la Kethulle en van Steelant, met veel deugdelijke en wel geachte heren. Te Gent wordt de heerlijkheid en de gewone justitie bediend door zeer eerbiedwaardige edellieden. De hoogbaljuw van de stad is tegenwoordig Adolf van Bourgondië, heer van Wakken en vice-zeeadmiraal, een voorname en bekwame heer.

Gent heeft ook te allen tijden zeer geleerde en gedegen mannen gekend, zoals aartsdiaken Hendrik van Doornik, Arnoldus Bostius³, Jodocus Badius, abt Jan van Sint-Baafs, Philips Chersbelle, Jan Cornarius⁴, Christiaan Masseus⁵ (waarvan sommigen beweren dat hij in Kamerijk geboren was); allemaal schrijvers van veel grote werken. Nu onlangs woonden nog in Gent president Filips Wielant van Vlaanderen, Livinus van Brecht en Frans Hieman, beiden gelauwerde dichters.

² Guicciardini ed. 1581: ... *al modo di Firenze*

³ Arnold de Bost of Vaernewijck.

⁴ Carnarius of Jean de Vleeschouwere.

⁵ Massaeus of Masseuw.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
Beschrijving van Gent, p. 288-291

Joachim Martens⁶ en Jeremias van Brakel⁷, beiden zeer geleerd in de medicijnen; de zeer geleerde en eerbiedwaardige heer Antonis van Schoonhoven, schrijver van vele werken; en Boudewijn van Ronse, medicijnmeester van de stad, zeer geleerd in verschillende kunsten en een voortreffelijk schrijver. Gent kende ook altijd dappere krijgslieden en moedige oorlogshelden, zoals blijkt uit verschillende historiën (in het bijzonder uit Jacob de Meyer). Het zou te lang zijn om dat hier allemaal uit te leggen. Het is op zich al genoeg om de hele provincie, en niet de stad alleen, loffelijk te vereren, dat de doorluchtige keizer Karel V hier geboren werd en burger is geweest. Boven alle voornoemde geleerde deskundige en moedige mannen, heeft Gent nu tegenwoordig Geerard Rym, Heer van Ekenbeke, raadsheer van de koning in de Raad van Vlaanderen, een zeer geleerd en betrouwbaar edelman. In zijn voetsporen volgde een van zijn zonen, Karel Rym, heer van Bellem en Schuurvelde. Deze geleerde edelman en ridder was zo bekwaam in alle zaken en verschillende talen, en zo ervaren in Staatszaken en andere, dat keizer Maximiliaan hem ontbooden en als ambassadeur van zijnentwege naar de Grote Turk zond. Hij is daar zeer lofwaardig vijf jaren lang gebleven en heeft onder andere tussen beide keizers een bestand van acht jaar tot stand gebracht. Beide partijen hebben hem daarvoor uitvoerig bedankt, zoals wel blijkt uit bijzondere instrumenten en geschriften, die ik persoonlijk in handen heb gehad. Dit bestand blijft nog steeds voortduren onder de nakomelingen van de voornoemde keizers, tot grote welvaart en rust van de christelijke wereld. De voornoemde heer Karel is tegenwoordig niet alleen raadsheer aan het Keizerlijk Hof, maar wordt ook als raadsheer van de katholieke Koning in zijn Geheime Raad, groot en waardig geacht. In deze tijden leven in Gent nog de oude Karel Utenhove, heer van Markegem, en zijn zoon Karel de Jonge, beiden zeer geleerde en voorname edellieden; Joos Borluut, opperraadsheer en pensionaris van de stad; Jan Damman, heer van Oombergen, eerste schepen van de stad, een zeer eerlijk en bekwaam edelman; Pieter van der Beke of Torrentius⁸; zijn neef Laevinus Torrentius is protonotaris van de heilige Kerk en aartsdeken van Brabant, een zeer geleerd man, en vermaard dichter;

P 291

⁶ Martianus.

⁷ Hieremias Triverius Brachelius.

⁸ Petrus Torrentius.

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
Beschrijving van Gent, p. 288-291

Jan Visbroeck, voortreffelijk filosoof en secretaris van kardinaal Morone; Nicolas van Biesen⁹, doctor in medicijnen, professor te Leuven en geleerd schrijver van veel boeken. Tot slot vermelden we hier ook de geleerde en liefhebber van alle geleerden, Cornelis Wouters; maar ook Jan Portant, een geleerd man in de mathematica en zeer ervaren in vele andere wetenschappen en kunsten.

Lakenhandel

De Gentenaars drijven graag handel. Ze hebben in de stad veel kunstige handnijverheden, die uitgeoefend worden door 52 neringen of ambachten. Het ambacht van de wevers bestaat uit 27 categorieën en is zo groot en voortreffelijk dat het niet alleen een ambacht is, maar ook een van de drie staten van de stad Gent. Het meeste gewezen laken is grof laken, en samen met andere fijnere soorten worden er zeer grote hoeveelheden van gemaakt, zoals in heel Vlaanderen. Het lakenwerk is de grootste bron van rijkdom voor deze provincie. Want de inwoners maken het van stoffen die overvloedig voortkomen in hun eigen streek. Maar het weversambacht is niet alleen in Gent het voornaamste, maar ook elders in het grootste deel van Vlaanderen en de Nederlanden. Het ambacht omvat de productie van wollen laken, lijnwaad, saaien, tapisserie, fustein, buckram¹⁰, satijn, en andere. Naar mijn bevindingen werd het wevershandwerk in Vlaanderen geïntroduceerd door graaf Boudewijn¹¹, zoon van Arnulf¹², rond het jaar 1465¹³.

Te Gent verzamelt de Provinciale Raad van Vlaanderen, ingesteld door hertog Jan van Bourgondië¹⁴, heer van deze landen, rond het jaar 1409, met een president, twaalf raadsheren en andere officieren. Daar kan men beroep aantekenen vanuit heel Vlaanderen. Tegen hun beslissingen kan men in beroep gaan bij de Koninklijke Raad van Mechelen. In deze Raad zetelen momenteel ridder M. Jacob Martens, de voorzitter, Denijs Balde, Geerard Rym, ridder Jacob Hessel, Robert du Cellier, Joos Huusman, Karel Espinoy, François Courteville en Nicolaas Lauwe; alle acht gewone raadsheren. Verder Philips van Steelant, Pieter le Cock, Lieven Snouck, en Antonis van Hille, ridder; alle vier buitengewone raadsheren; Jan van Borg, ontvanger, en Pieter de Bevere, griffier.

Ook zetelt te Gent de Wetachtige Kamer van Vlaanderen die oordeelt de lenen en

⁹ Nicolaus Biesius.

¹⁰ Stijf linnen.

¹¹ Boudewijn III.

¹² Arnulf I de Grote.

¹³ Boudewijn III leefde eigenlijk rond 940-962.

¹⁴ Jan zonder Vrees.

leenmannen, waar hoog en laag recht gepleegd wordt. Wanneer het nodig is, zoekt men bijstand bij de heren van de Provinciale Raad om zware zaken te beslissen.

Romeinse ruïnes

Ongeveer vier mijlen van Gent en even ver van Aalst, zuidwaarts tussen Zottegem en Velzeke, werden verschillende delen van oude muren ontdekt met diepe kelders en putten. Vroeger dikwijls, en nu nog steeds, werden er in de vervallen ruïnes en in het omliggende land veel medailles van de Romeinen gevonden, namelijk van Nero, van Gordianus (Marcus Antonius Gordianus Pius), tot Constantinus toe. Ook vaten en kleine afgodsbeelden van metaal werden er gevonden, zoals Apollo, Mercurius, en anderen. Daarom, en omwille van de vruchtbaarheid en de goede ligging, menen sommigen dat op deze plaatsen in de oudheid een waarachtige stad of versterking van de Romeinen gestaan heeft, die later afgebroken en vernield is. Zonder twijfel zijn het zeer oude en voortreffelijke overblijfselen, waardig om te zien en te vertellen.